

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

11. prosinca 2012. (*)

„Povreda obveze države članice – Državne potpore – Presuda Suda kojom se utvrđuje povreda obveze – Prigovor nedopuštenosti – Članak 228. stavak 2. UEZ-a i članak 260. stavak 2. UFEU-a – Neizvršenje – Novčane kazne”

U predmetu C-610/10,

povodom tužbe zbog povrede obveze države članice na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a, podnesene 22. prosinca 2010.,

Europska komisija, koju zastupaju B. Stromsky i C. Urraca Caviedes, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

tužitelj,

protiv

Kraljevine Španjolske, koju zastupa N. Díaz Abad, u svojstvu agenta,

tuženika,

koju podupire:

Češka Republika, koju zastupaju M. Smolek, D. Hadroušek i J. Očková, u svojstvu agenata,

intervenijent,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, K. Lenaerts, potpredsjednik, A. Tizzano, M. Ilešič, T. von Danwitz i J. Malenovský, predsjednici vijeća, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (izvjestitelj), C. Toader i J.-J. Kasel, suci,

nezavisni odvjetnik: J. Mazák,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 12. lipnja 2012.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 6. rujna 2012.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Svojom tužbom Europska komisija od Suda zahtijeva da:

- utvrdi da time što nije poduzela sve potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom od 2. srpnja 2002., Komisija/Španjolska (C-499/99, Zb., str. I-6031.), koja se odnosi na povrat potpora za koje je prema Odluci Komisije 91/1/EEZ od 20. prosinca 1989. o potporama u Španjolskoj koje su središnja i nekoliko autonomnih vlada dodijelile društvu Magefesa, proizvođaču kuhinjskih pomagala od nehrđajućeg čelika i malih električnih uređaja (SL 1991 L 5, str. 18.) utvrđeno da su nezakonite i nespojive sa zajedničkim tržištem, Kraljevina Španjolska nije ispunila obveze koje ima na temelju te odluke i članka 260. stavka 1. UFEU-a;
- naloži Kraljevini Španjolskoj da Komisiji plati novčanu kaznu u iznosu od 131 136 eura za svaki dan zakašnjenja da postupi u skladu s gore navedenom presudom Komisija/Španjolska, računajući od dana proglašenja presude u ovom predmetu sve dok ne postupi u skladu s navedenom presudom Komisija/Španjolska ;
- naloži Kraljevini Španjolskoj da Komisiji plati paušalni iznos koji je rezultat umnoška dnevnog iznosa od 14 343 eura i broja dana trajanja povrede, od objave presude Komisija/Španjolska do objave presude u predmetnom slučaju ili dana na koji je dotična država članica prestala s povredom, i
- naloži Kraljevini Španjolskoj snošenje troškova.

I – Okolnosti spora

- 2 Komisija je 20. prosinca 1989. donijela Odluku 91/1 kojom je nezakonitima i nespojivima sa zajedničkim tržištem proglasila potpore koje su središnja španjolska vlada i nekoliko autonomnih regionalnih vlada dodijelile društvima grupacije Magefesa u obliku kreditnih jamstava, zajmova po netržišnim uvjetima, nepovratnih doprinosa i kamatnih subvencija.
- 3 U mjeri u kojoj je to važno za ovaj predmet, grupaciju Magefesa čine četiri proizvodna društva koja proizvode kućanske potrepštine: Industrias Domésticas SA (u daljnjem tekstu: Indosa), Cubertera del Norte SA (u daljnjem tekstu: Cunosa), Manufacturas Gur SA (u daljnjem tekstu: GURSA) i Manufacturas Inoxidables Gibraltar SA (u daljnjem tekstu: MIGSA).
- 4 Potpore koje se prema Odluci 91/1 smatraju nezakonitima i nespojivima sa zajedničkim tržištem, što se tiče potpora koje dodijeljenih autonomnoj zajednici Baskije, dijele se na:
 - kreditno jamstvo od 300 milijuna pezeta uplaćenih izravno društvu Indosa;
 - kreditno jamstvo od 672 milijuna pezeta uplaćenih društvu Fiducias de la cocina y derivados SA (u daljnjem tekstu: FICODESA), društvu za upravljanje sa

sjedištem u Baskiji da bi se ta potpora dodijelila društvima koja pripadaju grupaciji Magefesa; i

– smanjenje kamate od 9 milijuna pezeta.

- 5 Istom se odlukom od španjolskih vlasti zahtijeva opoziv kreditnih jamstava, pretvaranje povoljnih zajmova u obične zajmove te povrat nepovratnih doprinosa.

II – Presuda Komisija/Španjolska

- 6 Komisija je 22. prosinca 1999. podnijela tužbu na temelju članka 88. stavka 2. drugog podstavka UEZ-a protiv Kraljevine Španjolske zbog povrede obveze, prema kojoj zahtijeva utvrđivanje da Kraljevina Španjolska u propisanom roku nije poduzela potrebne mjere kako bi postupila u skladu s, osobito, Odlukom 91/1.
- 7 U gore navedenoj presudi Komisija/Španjolska Sud je presudio, među ostalim, da je Kraljevina Španjolska povrijedila svoju obvezu prema kojoj je dužna poduzeti potrebne mjere kako bi postupila u skladu s navedenom odlukom u kojoj su potpore dodijeljene društvima Indosa, GURSA, MIGSA i Cunosa bile proglašene nezakonitima i nespojivima sa zajedničkim tržištem.

III – Predsudski postupak

- 8 Nakon prethodno navedene presude Komisija/Španjolska, Komisija i Kraljevina Španjolska razmijenile su opsežnu prepisku o izvršenju navedene presude.
- 9 Iz spisa koji je podnesen Sudu proizlazi da je društvo Indosa nastavilo s obavljanjem svojih djelatnosti iako je nad njim 19. travnja 1994. pokrenut stečajni postupak.
- 10 U odgovoru na zahtjev Komisije za informacije od 25. ožujka i 27. srpnja 2004. te 31. siječnja 2005., španjolska su tijela, među ostalim, navela u dopisu od 31. ožujka 2005. da je dogovor o prestanku djelatnosti društva Indosa odobren 29. rujna 2004., da je to odobrenje osporeno, ali bez suspenzivnog učinka, te da je u skladu s tim postupak likvidacije nad imovinom društva Indosa mogao početi.
- 11 U dopisima od 5. srpnja i 16. prosinca 2005. Komisija je navela da je gotovo tri godine nakon donošenja presude Komisija/Španjolska društvo Indosa i dalje obavljalo svoje djelatnosti; postupak likvidacije imovine društva još nije bio započeo, a nezakonita potpora još nije bila vraćena. Komisija je isto tako zatražila da društvo Indosa prestane obavljati djelatnosti i da se likvidacija imovine društva provede najkasnije do 25. siječnja 2006.
- 12 Tijekom 2006. Komisija je utvrdila da su društva GURSA, MIGSA i Cunosa postupila u skladu s Odlukom 91/1 s obzirom na to da su prestala s obavljanjem djelatnosti, a njihova je imovina prodana po tržišnoj cijeni.
- 13 Dopisom od 30. svibnja 2006. Kraljevina Španjolska obavijestila je Komisiju da je dogovor o prestanku djelatnosti društva Indosa postao pravomoćan 2. svibnja 2006.

- 14 Međutim, Komisija je tvrdila u nizu dopisa, među ostalim, od 18. listopada 2006., 27. siječnja 2007. i 26. rujna 2008., da djelatnosti društva Indosa zapravo nisu prestale i da njegova imovina nije likvidirana. Informacije koje je pružila Kraljevina Španjolska pokazale su da su se djelatnosti društva Indosa odvijale preko njegova društva-kćeri u 100 %-tnom vlasništvu – Compañía de Menaje Doméstico SA (u daljnjem tekstu: CMD) – koje je osnovao stečajni upravitelj društva Indosa kako bi na tržištu prodavao proizvode društva i na koje su bila prenesena sva imovina i zaposlenici društva Indosa. Kako je Komisija utvrdila da imovina društva Indosa nije bila prenesena u skladu s otvorenim i transparentnim postupkom, zaključila je da je društvo CMD nastavilo subvencioniranu djelatnost te da je zato radi učinkovite provedbe Odluke 91/1 društvo CMD bilo dužno vratiti nespojive potpore.
- 15 Kraljevina Španjolska odgovorila je nizom dopisa, uključujući one od 8. listopada i 13. studenoga 2008. te od 24. srpnja i 25. kolovoza 2009., iz kojih proizlazi da je društvo CMD 30. lipnja 2008. podnijelo zahtjev za pokretanje stečajnog postupka te da su stečajni upravitelji koje mu je dodijelio sud podnijeli zahtjev za kolektivni otkaz ugovora o radu svih zaposlenika, koji je nadležni nacionalni sud prihvatio.
- 16 Dopisima od 18. kolovoza te 7. i 21. rujna 2009. Komisija je zatražila detaljan raspored u kojem je naveden točan datum prestanka obavljanja djelatnosti društva CMD i detaljnije informacije o postupku prodaje imovine, uključujući dokaze da je ta prodaja izvršena prema tržišnim uvjetima. Komisija je od Kraljevine Španjolske isto tako tražila da dostavi dokaze da su potpore koje su proglašene nespojivima upisane u pasivu društva CMD kao potraživanja.
- 17 Kraljevina Španjolska je dopisima od 21. rujna te 13. i 21. listopada 2009. u biti odgovorila da je društvo CMD prestalo obavljati djelatnosti 30. srpnja 2009., ali Komisiji nije dostavila detaljan raspored koji je zatražila.
- 18 Bivši su zaposlenici društva CMD 3. rujna 2009. osnovali društvo Euskomenaje 1870 SLL (u daljnjem tekstu: Euskomenaje), društvo s ograničenom odgovornošću u vlasništvu zaposlenika, koje se bavi proizvodnjom i prodajom kuhinjskih pomagala i malih električnih uređaja.
- 19 Nakon osnivanja društva Euskomenaje, stečajni upravitelji društva CMD odobrili su privremeni prijenos imovine društva CMD na društvo Euskomenaje do završetka stečajnog postupka društva CMD.
- 20 Komisija je 23. studenoga 2009. Kraljevini Španjolskoj poslala pismo opomene na temelju članka 228. stavka 2. UEZ-a. U toj je opomeni Komisija navela da zadržava pravo, nakon što ispita očitovanja te države članice ili ako očitovanja nisu podnesena, dati, ako je potrebno, obrazloženo mišljenje u skladu s tom odredbom.
- 21 Kraljevina Španjolska odgovorila je 26. siječnja 2010. na pismo opomene navodeći da su društva Indosa i CMD bila u stečaju i da su prestala s obavljanjem djelatnosti.
- 22 Komisija je 22. ožujka 2010. Kraljevini Španjolskoj poslala dodatno pismo opomene u kojemu je poziva da, na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a, dostavi svoja očitovanja u roku od dva mjeseca od primitka dopisa. U tom je dopisu Komisija

navela da zadržava pravo, nakon što ispita očitovanja Kraljevine Španjolske ili ako očitovanja nisu podnesena, pokrenuti postupak pred Sudom na temelju te odredbe.

- 23 Dopisima od 2. i 9. lipnja 2010. Kraljevina Španjolska opisala je korake koje je poduzela kako bi postupila u skladu s presudom Komisija/Španjolska. Navela je, među ostalim, da autonomna zajednica Baskija nije bila na popisu vjerovnika društva CMD u pogledu potpora koje su prema Odluci 91/1 proglašene nezakonitima i nespojivima sa zajedničkim tržištem, ali da je trebala biti stranka u stečajnom postupku tog društva time što je tražila da se u tablicu potraživanja upiše potraživanje koje se odnosi na te potpore. Autonomna je zajednica 10. lipnja 2010. prijavila potraživanje od 16 823,34 eura. Autonomna je zajednica nakon toga nekoliko puta ispravila tu prijavu povećavajući iznos dotičnog potraživanja, koje je prema posljednjoj izjavi od 7. prosinca 2011. iznosilo 22 683 745 eura.
- 24 Dopisom od 7. srpnja 2010. Kraljevina Španjolska poslala je Komisiji plan stečajnog postupka za CMD i rješenje nadležnog nacionalnog suda od 22. lipnja 2010. kojim se odobrava taj plan. Iz te odluke proizlazi da dotične nezakonite potpore nisu navedene među priznatim potraživanjima. Nadalje, prema planu sva je imovina društva CMD trebala biti prodana vjerovnicima, odnosno primarno zaposlenicima društva CMD, kao djelomična naknada štete za njihova potraživanja, osim ako se u roku od 15 dana od objave plana ne podnese bolja ponuda.
- 25 Budući da argumente Kraljevine Španjolske Komisija nije smatrala uvjerljivima, podnijela je ovu tužbu.
- 26 Rješenjem predsjednika Suda od 13. svibnja 2011. odobrena je intervencija Češke Republike u potporu zahtjevu Kraljevine Španjolske.

IV – Razvoj događaja nakon upućivanja predmeta Sudu

- 27 Rješenjem od 12. siječnja 2011. Juzgado de lo Mercantil n° 2 (Trgovački sud) u Bilbao (Španjolska) određen je prestanak djelatnosti društva CMD i zatvaranje njihovih poslovnih prostora.
- 28 Autonomna zajednica Baskija podnijela je 3. ožujka 2011. dotičnom sudu zahtjev kojim traži da se djelatnosti društva Euskomenaje, koje se obavljaju u prostorima društva CMD, prekinu.
- 29 Autonomna zajednica Baskija podnijela je 10. ožujka 2011. žalbu protiv rješenja od 22. lipnja 2010. kojom se odobrava plan stečajnog postupka društva CMD.
- 30 Rješenjem od 16. siječnja 2012. Audiencia Provincial (Provincijski sud u Bizkaiji, Španjolska) ukinuo je to rješenje i naložio likvidaciju imovine društva CMD prema uvjetima tržišnog natjecanja koji su slobodni, transparentni i otvoreni prema trećim strankama.
- 31 Rješenjem od 4. travnja 2012. Juzgado de lo Mercantil n° 2 (Trgovački sud) u Bilbao, u pasivu društva CMD upisano je potraživanje autonomne zajednice Baskije u iznosu od 22 683 745 eura.

V – Dopuštenost

A – Argumentacija stranaka

- 32 Kraljevina Španjolska, koju podupire Češka Republika, osporava dopuštenost predmetne tužbe jer joj Komisija nije poslala obrazloženo mišljenje u skladu s člankom 228. stavkom 2. UEZ-a, koji se primjenjuje na ovaj predmet s obzirom na to da je postupak pokrenut 20. studenoga 2009., odnosno prije stupanja na snagu Lisabonskog ugovora. Na temelju te odredbe dotičnoj državi članici moraju se poslati i pismo opomene i obrazloženo mišljenje.
- 33 Kraljevina Španjolska smatra da je, u mjeri u kojoj se članak 260. stavak 2. UFEU-a može tumačiti tako da uklanja fazu koja se odnosi na davanje obrazloženog mišljenja, retroaktivna primjena te odredbe na postupak pokrenut prije stupanja na snagu Lisabonskog ugovora u suprotnosti s načelom pravne sigurnosti, načelom zabrane retroaktivnosti pravila kojima se predviđaju nepovoljnije sankcije i načelom zakonitosti kaznenih djela i kazni.
- 34 Štoviše, iz točke 42. presude od 4. srpnja 2000. Komisija/Grčka (C-387/97, Zb., str. I-5047.) proizlazi da se pravila navedena u novoj odredbi Ugovora primjenjuju samo ako su sve faze prethodnog postupka provedene nakon što je dotični Ugovor stupio na snagu.
- 35 Nadalje, Protokol 36. o prijelaznim odredbama, koji je priložen UFEU-u, nema odredbu kojom se dopušta da se članak 260. stavak 2. UFEU-a primjenjuje na postupak pokrenut prije stupanja na snagu dotičnog Ugovora.
- 36 Podredno, Kraljevina Španjolska ističe da se članak 260. stavak 2. UFEU-a ne može tumačiti na način da je faza koja se odnosi na davanje obrazloženog mišljenja uklonjena iz prethodnog postupka. Suprotnim tumačenjem smanjuju se postupovna jamstva i prava obrane dotične države članice.
- 37 Podrednije tome, spomenuta država članica smatra da članak 288. prvi stavak UFEU-a, prema kojemu radi izvršavanja nadležnosti Unije, institucije donose uredbe, direktive, odluke, preporuke i mišljenja, zahtijeva davanje obrazloženog mišljenja u okviru postupka predviđenog člankom 260. stavkom 2. UFEU-a.
- 38 Komisija zaključuje da prigovor nedopuštenosti koji ističe Kraljevina Španjolska treba odbiti.

B – Ocjena Suda

- 39 Prije stupanja na snagu Lisabonskog ugovora, postupci zbog povrede obveze postupanja u skladu s presudom Suda kojom se utvrđuje povreda obveze države članice u skladu s pravom Unije predviđeni su člankom 228. stavkom 2. UEZ-a.
- 40 U tom je članku navedeno da ako Sud ustanovi da država članica nije ispunila obvezu koju ima na temelju Ugovora o EZ-u, a Komisija je kasnije prema tome smatrala da država članica nije poduzela potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom Suda kojom se utvrđuje dotična povreda obveze, Komisija, nakon što dotičnoj državi

članici pruži priliku da se očituje, daje obrazloženo mišljenje u kojem navodi točke u pogledu kojih dotična država članica nije postupila sukladno toj presudi.

- 41 Predsudski postupak predviđen člankom 228. stavkom 2. UEZ-a stoga čine dvije uzastopne faze: (i) pismo opomene dotičnoj članici državi i (ii) davanje obrazloženog mišljenja upućenog toj državi članici.
- 42 Od stupanja na snagu Lisabonskog ugovora, članak 260. stavak 2. UFEU-a predviđa da ako Komisija smatra da dotična država članica nije poduzela potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom Suda kojom se utvrđuje povreda obveze, može predmet uputiti Sudu nakon što dotičnoj državi pruži priliku za očitovanje.
- 43 Iz teksta članka 260. stavka 2. UFEU-a proizlazi da je ta odredba izmijenila tijekom predsudskog postupka uklaňanjem faze koja se odnosi na davanje obrazloženog mišljenja. Od tada postupak uključuje samo jednu fazu: slanje opomene dotičnoj državi članici.
- 44 Predmetna žalba otvara pitanje je li predsudski postupak koji je pokrenut prije dana stupanja na snagu Lisabonskog ugovora odnosno 1. prosinca 2009., ali koji je trajao i nakon tog datuma, uređen člankom 228. stavkom 2. UEZ-a ili člankom 260. stavkom 2. UFEU-a.
- 45 Valja podsjetiti u tom pogledu da se, prema sudskoj praksi Suda, postupovna pravila u pravilu primjenjuju od datuma njihova stupanja na snagu (presude od 8. srpnja 2010. Komisija/Italija, C-334/08, Zb., str. I-6869., t. 60.; od 29. ožujka 2011., ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., C-201/09 P i C-216/09 P, Zb., str. I-2239., t. 75., i navedena sudska praksa; ThyssenKrupp Nirosta/Komisija, C-352/09 P, Zb., str. I-2359., t. 88., kao i od 14. veljače 2012., Toshiba Corporation i dr., C-17/10, t. 47.).
- 46 Odredbe koje propisuju tijekom predsudskog postupka i koje utvrđuju, među ostalim, faze od kojih se treba sastojati taj postupak čine dio primjenjivih postupovnih pravila. Opomena dotičnoj državi članici i obrazloženo mišljenje poslano toj državi jednostavno su postupovna sredstva namijenjena osiguravanju da dotična država ispuni svoju obvezu prema kojoj je dužna poduzeti potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom Suda kojom je utvrđena povreda obveze. U skladu s tim, faze tog postupka, kao takve, ne odnose se na obveze države članice prema Ugovoru ili na kazne koje im se mogu odrediti zbog nepoštovanja tih obveza.
- 47 Prema tome, pravila koja uređuju tijekom predsudskog postupka, navedena u članku 260. stavku 2. UFEU-a, primjenjiva su postupovna pravila, kao takva, od stupanja na snagu te odredbe. Iz toga proizlazi da su ta pravila primjenjiva na svaku tužbu zbog povrede obveza podnesenu nakon datuma stupanja na snagu, neovisno o činjenici da je predsudski postupak pokrenut prije tog datuma.
- 48 Načela pravne sigurnosti, neretroaktivnosti strožih kazni i zakonitosti kaznenih djela i kazni, na koje se oslanja Kraljevina Španjolska, ne dovode prethodne zaključke u pitanje.

- 49 U pogledu načela pravne sigurnosti valja podsjetiti da ono zahtijeva da propis Unije omogućava zainteresiranim osobama da znaju točan opseg obveza koje im taj propis nameće i da potomje osobe mogu nedvojbeno znati svoja prava i obveze te da se posljedično mogu ponašati u skladu s njima (prethodno navedena presuda ArcelorMittal Luxembourg/Komisija i Komisija/ArcelorMittal Luxembourg i dr., t. 68.).
- 50 U tom smislu valja napomenuti da su države članice potpuno svjesne i svoje obveze prema kojoj su dužne poduzeti potrebne mjere kako bi postupile u skladu s presudom Suda kojom se utvrđuje povreda obveze države članice kao i posljedica povreda tih obveza s obzirom na to da su te posljedice utvrđene u primarnom zakonodavstvu Unije puno prije stupanja na snagu Lisabonskog ugovora. Prema tim se uvjetima države članice ne mogu oslanjati na načelo pravne sigurnosti kako bi osporile neposrednu primjenu novih postupovnih pravila utvrđenih u članku 260. stavku 2. UFEU-a.
- 51 Isto tako, u pogledu načela neretroaktivnosti strožih kazni i zakonitosti kaznenih djela i kazni, dovoljno je navesti da UFEU nije unio nikakve promjene ni u pogledu obveze država članica prema kojoj su dužne poduzeti potrebne mjere kako bi postupile u skladu s presudom Suda kojom se utvrđuje povreda obveze ni u pogledu kazni koje prijete državama članicama ako povrijede obveze.
- 52 Kraljevina Španjolska isto tako nema pravo isticati povredu svojih prava obrane, s obzirom na to da je u predmetnom slučaju imala priliku podnijeti svoja očitovanja kao odgovor na pismo opomene, kao i na dodatno pismo opomene. Nadalje, Kraljevina Španjolska potonjim je pismom obaviještena o činjenici da Komisija namjerava predmet uputiti Sudu na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a.
- 53 U pogledu zaključka koji Kraljevina Španjolska izvodi iz presude Komisija/Grčka da se pravila navedena u novoj odredbi Ugovora primjenjuju samo ako su sve faze pretdsudskog postupka provedene nakon stupanja na snagu dotičnog Ugovora, valja navesti da se takav zaključak temelji na pogrešnom tumačenju te presude.
- 54 Prigovor nedopuštenosti podnesen u sporu koji je doveo do gore navedene presude Komisija/Grčka bio je utemeljen na premisi da je pretdsudski postupak pokrenut prije stupanja na snagu Ugovora o EU-u u verziji na snazi prije Lisabonskog ugovora. Kako bi odbio taj prigovor, Sudu je bilo dovoljno utvrditi, suprotno tvrdnjama dotične države članice, da su sve faze tog postupka provedene nakon stupanja na snagu tog Ugovora. Međutim, iz te se presude ne bi moglo zaključiti da bi Sud donio suprotnu odluku da je neka od tih faza provedena prije stupanja na snagu dotičnog Ugovora.
- 55 Isto se tako ne bi mogli prihvatiti argumenti koje je Kraljevina Španjolska podredno istaknula. U pogledu tvrdnje da članak 260. stavak 2. UFEU-a nije uklonio fazu koja se odnosi na davanje obrazloženog mišljenja tijekom pretdsudskog postupka, valja uputiti na utvrđenja iz točke 43. ove presude. U pogledu argumenata na temelju članka 288. prvog stavka UFEU-a, dovoljno je navesti da se ta odredba ne odnosi na postupak predviđen u članku 260. stavku 2. UFEU-a.
- 56 U tim se okolnostima prigovor nedopuštenosti koji je podnijela Kraljevina Španjolska mora odbiti.

VI – Povreda obveze

A – Argumentacija stranaka

- 57 Komisija stavlja na teret Kraljevini Španjolskoj da nije poduzela potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom Komisija/Španjolska u pogledu nezakonite potpore dodijeljene društvu Indosa (u daljnjem tekstu: dotične nezakonite potpore). Iako je stečajni postupak u vezi s društvom Indosa pokrenut još 1994., dotične potpore nisu ni vraćene niti su upisane kao potraživanje u stečajnoj masi tog društva.
- 58 Nadalje, neovisno o izjavi da je društvo Indosa bilo u stečaju, obavljanje njegovih djelatnosti najprije je nastavilo društvo Indosa, a zatim CMD, njegovo društvo-kći u 100 %-tnom vlasništvu. Osim toga, prijenos imovine društva Indosa na društvo CMD proveden je netransparentno i bez postupka javne nabave.
- 59 U pogledu CMD-a, društva za koje je poslije isto tako pokrenut stečajni postupak, Komisija smatra da španjolske vlasti nisu dokazale da je potraživanje koje se odnosi na povrat dotičnih nezakonitih potpora upisano u tablicu potraživanja u stečajnom postupku toga društva prije isteka roka određenog u dodatnom pismu opomene. Konačni popis potraživanja poslan Komisiji 1. prosinca 2009. nije sadržavao potraživanja koja se odnose na povrat tih potpora, što su španjolska tijela izričito potvrdila u svojem dopisu od 2. i 9. lipnja 2010.
- 60 Kraljevina Španjolska, s druge strane, tvrdi da je poduzela sve moguće mjere kako bi postupila u skladu s Odlukom 91/1 i prethodno navedenom presudom Komisija/Španjolska.
- 61 Kao prvo, u pogledu upisa potraživanja koje se odnosi na povrat dotičnih nezakonitih potpora u stečajnom postupku društva CMD u tablicu potraživanja, Kraljevina Španjolska tvrdi da je autonomna zajednica Baskija poduzela niz koraka, opisanih u točki 23. ove presude, kako bi upisala to potraživanje.
- 62 Kao drugo, u pogledu prestanka subvencioniranih djelatnosti, Kraljevina Španjolska smatra da su te djelatnosti nastavljene u prostorijama društva CMD preko društva Euskomenaje. Kraljevina Španjolska, međutim, tvrdi da je poduzela potrebne mjere kako bi zaustavila obavljanje tih djelatnosti.
- 63 Kao treće, u pogledu prodaje imovine društva CMD, Kraljevina Španjolska tvrdi, pozivajući se na presudu od 17. studenoga 2011., Komisija/Italija (C-496/09, Zb., str. I-11483.), da je u svrhu ispunjenja obveze vraćanja potpore koja je nezakonita i nespojiva sa zajedničkim tržištem dovoljno da se potraživanje koje se odnosi na povrat dotičnih potpora upiše u tablicu potraživanja te da prodaja imovine primatelja dotične potpore po tržišnoj cijeni, prema tome, više nije potrebna.
- 64 Konačno, Kraljevina Španjolska tvrdi da javni vjerovnici nisu mogli ubrzati likvidaciju društva CMD koja se provodila pod nadzorom suda i u skladu s postupkom predviđenim odgovarajućim nacionalnim zakonodavstvom.

B – Ocjena Suda

- 65 Kako bi se odredilo je li Kraljevina Španjolska poduzela sve potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom Komisija/Španjolska, valja utvrditi je li društvo koje je primilo nezakonite potpore te potpore i vratilo. U tom smislu valja navesti da se spor pred Sudom odnosi samo na potpore dodijeljene društvu Indosa.
- 66 Najprije valja podsjetiti da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda koja se odnosi na članak 228. stavak 2. UEZ-a, referentni datum za procjenu je li došlo do povrede obveza u skladu s tom odredbom datum je isteka roka određenog u obrazloženom mišljenju danom u skladu s tom odredbom (vidjeti presude od 12. srpnja 2005., Komisija/Francuska, C-304/02, Zb., str. I-6263, t. 30., i od 7. srpnja 2009., Komisija/Francuska, C-369/07, Zb., str. I-5703., t. 43.).
- 67 S obzirom na to da je UFEU-om iz postupka zbog povrede obveze na temelju članka 260. stavka 2. uklonjena faza koja se odnosi na davanje obrazloženog mišljenja, kako je istaknuto u točki 43. ove presude, referentni datum kojeg se treba držati kako bi se ocijenilo je li došlo do povrede obveze datum je isteka roka određenog u pismu opomene danom u skladu s tom odredbom.
- 68 S obzirom na to da je Komisija Kraljevini Španjolskoj poslala dodatno pismo opomene, u ovom je slučaju referentni datum koji se navodi u prethodnoj točki datum isteka roka navedenog u tom pismu, konkretno 22. svibnja 2010.
- 69 Neosporno je da tog dana društvo Indosa nije vratilo dotične nezakonite potpore koje su mu bile isplaćene.
- 70 Nadalje, neosporno je da povrat navedenih potpora treba izvršiti društvo CMD za koje je stečajni postupak pokrenut 30. lipnja 2008. nakon što je postalo sljednik društva Indosa, koje je i samo proglašeno insolventnim 19. travnja 1994.
- 71 Ako poduzeće koje je u stečaju ili u stečajnom postupku čiji je cilj unovčiti imovinu i riješiti obveze mora izvršiti povrat nezakonitih potpora, činjenica da je to poduzeće u poteškoćama ili je insolventno prema ustaljenoj sudskoj praksi ne utječe na obvezu povrata (vidjeti osobito presudu od 6. prosinca 2007., Komisija/Italija, C-280/05, t. 28. i navedenu sudsku praksu).
- 72 Isto je tako ustaljena sudska praksa to da se povratak u prijašnje stanje i prestanak narušavanja tržišnog natjecanja proizašlog iz nezakonito isplaćenih potpora može, u pravilu, ostvariti upisom potraživanja koje se odnosi na povrat takvih potpora u tablicu potraživanja (vidjeti u tom smislu presude od 15. siječnja 1986., Komisija/Belgija, 52/84, Zb., str. 89., t. 14; od 21. ožujka 1990. Belgija/Komisija, nazvana „Tubemeuse”, C-142/87, Zb., str. I-959., t. 60. do 62., od 29. travnja 2004., Njemačka/Komisija, C-277/00, Zb., str. I-3925., t. 85., od 14. travnja 2011., Komisija/Poljska, C-331/09, Zb., str. I-2933., t. 60.).
- 73 U ovom je slučaju neosporno da autonomna zajednica Baskija nije podnijela zahtjev za upis potraživanja koje se odnosi na povrat dotičnih nezakonitih potpora u tablicu potraživanja u okviru stečajnog postupka društva CMD do 10. lipnja 2010., time što je navedeno da se zahtjev odnosio samo na minimalni dio potpora u pogledu kojeg se povrat zahtijeva prema Odluci 91/1. Taj je zahtjev naknadno imao nekoliko izmjena, a

posljednja je verzija dostavljena 7. prosinca 2011. Svi su ti koraci poduzeti nakon isteka roka određenog u dodatnom pismu opomene.

- 74 Stoga valja zaključiti da od 22. svibnja 2010., kada je isteklo razdoblje propisano dodatnim pismom opomene, potraživanje koje se odnosi na povrat dotičnih nezakonitih potpora nije upisano u tablicu potraživanja u okviru stečajnog postupka društva CMD.
- 75 U tim uvjetima Kraljevina Španjolska ne može tvrditi da je, u propisanom roku poduzela sve potrebne mjere kako bi postupila u skladu s prethodno navedenom presudom Komisija/Španjolska.
- 76 Stoga valja zaključiti da time što do dana isteka roka određenog u dodatnom pismu opomene koje je Komisija dala na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a, nije poduzela sve potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom Komisija/Španjolska koja se, među ostalim, odnosi na povrat koji treba izvršiti društvo Indosa u pogledu potpora za koje je prema Odluci 91/1 utvrđeno da su nezakonite i nespojive sa zajedničkim tržištem, Kraljevina Španjolska nije ispunila obveze koje ima na temelju članka 260. stavka 1. UFEU-a.

VII – Novčane kazne

A – Plaćanje kazni

1. Argumentacija stranaka

- 77 Komisija tvrdi da je izricanje novčanih kazni u ovom slučaju neophodno s obzirom na to da se više od 22 godine nakon donošenja Odluke 91/1 djelatnosti u pogledu kojih su dodijeljene nezakonite potpore nastavljaju, najprije preko društva CMD, a zatim preko društva Euskomenaje.
- 78 Što se tiče događaja nakon isteka roka određenog dodatnim pismom opomene, Komisija tvrdi da njima nije zaustavljena povreda obveze utvrđena gore navedenom presudom Komisija/Španjolska.
- 79 Iako Komisija prihvaća da je potraživanje koje se odnosi na povrat dotičnih nezakonitih potpora konačno upisano u tablicu potraživanja u skladu s rješenjem od 4. travnja 2012. Juzgado de lo Mercantil n° 2 (Trgovački sud) u Bilbao, Komisija tvrdi da društvo Euskomenaje nastavlja subvencionirane djelatnosti u prostorijama društva CMD.
- 80 Nadalje, Komisija podsjeća da se plan tijeka stečajnog postupka društva CMD odnosi na prodaju njegove imovine bivšim zaposlenicima koji su u međuvremenu osnovali društvo Euskomenaje kako bi nastavili sa subvencioniranim djelatnostima. Iako je točno da je odobrenje tog plana poništeno rješenjem suda Audiencia Provincial (Provincijski sud) u Bizkaiji od 16. siječnja 2012., to poništenje ne utječe na to da se društvo Euskomenaje i dalje koristi imovinom društva CMD. Stečajni upravitelji društva CMD ovlastili su društvo Euskomenaje da se besplatno koristi imovinom društva CMD.

- 81 Što se tiče iznosa plaćanja kazne, Komisija predlaže da se on izračuna množenjem standardnog paušalnog iznosa s koeficijentom za težinu i koeficijentom za trajanje, temeljeći se na komunikaciji SEC(2005) 1658 od 13. prosinca 2005. o primjeni članka 228. UEZ-a (SL C 126., str. 15.), ažuriranom 20. srpnja 2010. [SEC(2010) 923]. Dobiveni bi se rezultat zatim pomnožio faktorom koji istovremeno odražava i sposobnost plaćanja države članice koja nije ispunila obvezu i broj glasova koje ta država članica ima u Vijeću Europske unije.
- 82 U ovom slučaju Komisija smatra da je novčana kazna od 131 136 eura dnevno prikladna okolnostima i proporcionalna dotičnoj povredi obveze i sposobnosti plaćanja dotične države članice. Taj je iznos rezultat množenja paušalnog iznosa od 640 eura dnevno s koeficijentom ozbiljnosti 5 na ljestvici od 1 do 20, s koeficijentom trajanja 3 na ljestvici od 1 do 3 i, konačno, s fiksnim faktorom poznatim kao „faktor n” koji odražava sposobnost Kraljevine Španjolske da izvrši plaćanje, konkretno 13,66.
- 83 Što se tiče ozbiljnosti povrede, Komisija najprije navodi da su odredbe UFEU-a o državnim potporama iznimno važne. Nadalje, povrat dotičnih nezakonitih potpora nije trebao naići na velike poteškoće s obzirom na to da je taj povrat moralo izvršiti jedno društvo. Zatim, što se tiče trajanja povrede, povreda obveze traje više od 22 godine, odnosno računajući od obavijesti o Odluci 91/1. Konačno, što se tiče periodičnosti plaćanja novčane kazne, Komisija smatra da bi se trebala plaćati dnevno.
- 84 Kraljevina Španjolska mišljenja je da novčanu kaznu u ovom slučaju nema potrebe izricati ako se uzme u obzir posebno činjenica da su nakon isteka roka određenog u dodatnom pismu opomene utvrđeni novi načini osiguravanja usklađenosti s Odlukom 91/1 i gore navedenom presudom Komisija/Španjolska.
- 85 Kao prvo, koraci koje je poduzela autonomna zajednica Baskija za potrebe upisivanja potraživanja koje se odnosi na povrat dotičnih nezakonitih potpora, kao što je opisano prethodno u točki 23., rezultirali su, među ostalim, rješenjem od 4. travnja 2012. kojim Juzgado de lo Mercantil n° 2 (Trgovački sud) u Bilbao dopušta upis potraživanja u iznosu od 22 683 745 eura koje se odnosi na povrat dotičnih potpora u korist te zajednice. Nadalje, dotične potpore iznose 22 469 459 eura, a ne 22 683 745 eura kako je procijenila Komisija.
- 86 Kao drugo, rješenjem od 12. siječnja 2011. Juzgado de lo Mercantil n° 2 (Trgovački sud) u Bilbao naložio je prestanak djelatnosti društva CMD i zatvaranje njegovih poslovnih prostora. Autonomna zajednica Baskija isto je tako podnijela zahtjev tom sudu 3. ožujka 2011. kojim traži stvarnu obustavu djelatnosti koje društvo Euskomenaje obavlja u prostorima društva CMD.
- 87 Što se tiče toga da društvo Euskomenaje upotrebljava prava industrijskog vlasništva društva Magefesa, od kojih je jedno žig društva Magefesa, Kraljevina Španjolska smatra da stečajni plan društva Magefesa predviđa izravnu dodjelu tih prava društvu Euskomenaje. Autonomna zajednica Baskija protivila se tom planu i zahtijevala je zamrzavanje upotrebe tih prava. Ta je zajednica predložila da se prijenos tih prava obavi putem postupka javne nabave kojemu će prethoditi oglašavanje diljem Europske unije. Ti prijedlozi, međutim, nisu bili prihvaćeni.

- 88 Kao treće, utvrdivši da je početni plan stečajnog postupka društva CMD, koji je odobren rješenjem nadležnog nacionalnog suda od 22. lipnja 2010., predviđao otvoren, bezuvjetan i transparentan postupak javne nabave, Kraljevina Španjolska ističe da je autonomna zajednica Baskija podnijela žalbu protiv tog rješenja. Dana 16. siječnja 2012. Audiencia Provincial (Provincijski sud) u Bizkaiji ukinuo je rješenje kojim se nalaže likvidacija imovine društva CMD u skladu s uvjetima slobodne i transparentne javne nabave.
- 89 U svakom slučaju, pozivajući se na prethodno navedenu presudu od 17. studenoga 2011., Komisija/Italija, Kraljevina Španjolska smatra da je, kako bi se dokazalo da se postupilo u skladu s Odlukom 91/1 i presudom Komisija/Italija, dovoljno dokazati da su se nacionalna tijela potrudila upisati potraživanje koje se odnosi na dotične nezakonite potpore u tablicu potraživanja.
- 90 Kraljevina Španjolska tvrdi da je iznos koji je Komisija predložila za plaćanje kazne neproporcionalan. U tom smislu tvrdi da se trenutni postupak odnosi samo na jedno od četiriju društava grupacije Magefesa koje je primilo dotične potpore. Iz tog razloga paušalni iznos treba činiti četvrtinu iznosa koji je predložila Komisija, konkretno 160 eura dnevno.
- 91 Nadalje, s obzirom na to da je dotične nezakonite potpore dodijelila autonomna zajednica Baskija koja je zaslužna za 6,24 % španjolskog bruto domaćeg proizvoda (u daljnjem tekstu: BDP), a nacionalnim se pravom zahtijeva da kazne koje u ovom predmetu mogu biti izrečene španjolska vlada proslijedi regionalnim tijelima koja su odgovorna za nepoštovanje prava Unije, paušalni iznos prema Kraljevini Španjolskoj treba utvrditi na 9,98 eura dnevno, što bi odgovaralo postotku od 6,24 % od 160 eura dnevno.
- 92 Kraljevina Španjolska predlaže da se odredi da koeficijent težine povrede bude 1 s obzirom na to da su nacionalna tijela učinila sve što je u njihovoj moći kako bi postupila u skladu s presudom Komisija/Španjolska. Nadalje, udio prodaje koji su ostvarila društva Indosa, CMD i Euskomenaje u razdoblju od 1986. do 2010. smanjio se za točno 77,7 % dok preostali broj zaposlenika čini jedva 3,3 % broja zaposlenika iz 1986. Relevantni tržišni udio društva Indosa iz 2002. bio je puno jači nego tržišni udio društva Euskomenaje iz 2010. koji se kretao od 8,4 % do 4,1 %. Taj podatak jasno pokazuje da je u obavljanju sporne djelatnosti društva Euskomenaje narušavanje tržišnog natjecanja smanjeno.
- 93 Prema mišljenju Kraljevine Španjolske, koeficijent koji se odnosi na trajanje povrede trebao bi biti 1 s obzirom na to da bi se trajanje u ovom slučaju trebalo procijeniti u skladu s prosječnim trajanjem stečajnog postupka u Španjolskoj, konkretno 114 dana.
- 94 Prema tome, Kraljevina Španjolska predlaže kaznu u iznosu od 136,33 eura dnevno.
- 95 Kraljevina Španjolska tvrdi da plaćanje kazne ne treba izvršavati dnevno, nego kvartalno, s obzirom na to da prema nacionalnom pravu stečajni upravitelji koje je odredio sud kvartalno predaju svoja izvješća.

2. Ocjena Suda

a) Uvodna očitovanja

96 S obzirom na to da je utvrđeno kako u razdoblju određenom u dodatnom pismu opomene Kraljevina Španjolska nije postupila u skladu s presudom Komisija/Španjolska, Sud može toj državi članici izreći novčanu kaznu ako se njezina povreda obveze nastavi do trenutka u kojem Sud ispituje činjenice (vidjeti u tom smislu prethodno navedenu presudu od 7. srpnja 2009., Komisija/Grčka, t. 59. i navedenu sudsku praksu).

97 Stoga je važno provjeriti je li riječ o tome.

b) Razdoblje tijekom kojega je postojala povreda obveze

98 Kako bi se odredilo je li povreda obveze za koju se tereti Kraljevina Španjolska trajala do trenutka u kojem Sud ispituje činjenice, valja ocijeniti mjere koje su prema mišljenju te države članice provedene nakon roka određenog u dodatnom pismu opomene.

99 U tom pogledu valja podsjetiti da se, kako proizlazi iz točke 72. ove presude, ako je u pogledu poduzeća koje je primilo potpore koje su proglašene nezakonitima i nespojivima sa zajedničkim tržištem pokrenut stečajni postupak, povratak u prijašnje stanje i prestanak narušavanja tržišnog natjecanja proizašlog iz nezakonito isplaćenih potpora može, u pravilu, ostvariti upisom potraživanja koje se odnosi na povrat takve potpore u tablicu potraživanja.

100U ovom slučaju autonomna zajednica Baskija zatražila je 10. lipnja 2010. upis potraživanja u iznosu od 16 828,34 eura koje se odnosi na povrat dotičnih nezakonitih potpora. S obzirom na to da je taj iznos bio znatno niži od ukupnog iznosa dotičnih potpora, ta ga je zajednica nekoliko puta ispravljala i, prema posljednjoj izjavi te zajednice od 7. prosinca 2011., dosegao je 22 683 745 eura, iznos koji se podudara s Komisijinom procjenom dotičnog potraživanja. Rješenjem Juzgado de lo Mercantil n° 2 (Trgovački sud) u Bilbau od 4. travnja 2012. to je potraživanje upisano u pasivu društva CMD u iznosu od 22 683 745 eura.

101 S obzirom na te nove okolnosti, nema potrebe ispitivati tvrdnju Kraljevine Španjolske da dotične potpore iznose 22 469 459 eura, a ne 22 683 745 eura.

102 Valja dakle utvrditi da je potraživanje koje se odnosi na povrat dotičnih nezakonitih potpora upisano u tablicu potraživanja u stečajnom postupku društva CMD.

103 Međutim, suprotno tvrdnjama Kraljevine Španjolske, ta okolnost nije sama po sebi dovoljna za ispunjenje obveze postupanja u skladu s presudom Komisija/Španjolska.

104 Kako je Sud presudio u više navrata, upisivanjem u tablicu potraživanja onog potraživanja koje se odnosi na povrat dotičnih potpora omogućava se ispunjenje obveze povrata samo ako se, u slučaju kada državne vlasti ne bi mogle povratiti cjelokupan iznos potpora, stečajni postupak okonča likvidacijom poduzeća koje je korisnik nezakonitih potpora, odnosno konačnom obustavom njegove djelatnosti (vidjeti u tom smislu navedene presude Komisija/Belgija, t. 14. i 15.;

Komisija/Poljska, t. 63. do 65., kao i presudu od 13. listopada 2011., Komisija/Italija, C-454/09, t. 36.).

- 105 U tom pogledu treba podsjetiti da se povratom potpora koje su proglašene nespojivima sa zajedničkim tržištem nastoji ukloniti narušavanje tržišnog natjecanja koje je uzrokovano konkurentskom prednosti koju je korisnik tih potpora uživao na tržištu u odnosu na svoje konkurente, a čime se ponovno uspostavlja stanje prije plaćanja navedenih potpora. (vidjeti u tom smislu presude od 4. travnja 1995., Komisija/Italija, C-348/93, Zb., str. I-673., t. 27., i prethodno navedenu presudu Komisija/Poljska, t. 56.).
- 106 Međutim, ako je poduzeće koje je primilo nezakonitu potporu u stečaju te je osnovano društvo kako bi se nastavio dio djelatnosti tog poduzeća u stečaju, nastavkom te djelatnosti moglo bi se, ako dotična potpora nije u potpunosti vraćena, nastaviti narušavanje tržišnog natjecanja do kojega je došlo zbog konkurentске prednosti koju je to društvo uživalo na tržištu u odnosu na svoje konkurente. U skladu s time, ako takvo novoosnovano društvo zadrži tu prednost, od njega se može tražiti povrat dotične potpore. To je osobito slučaj kada se utvrdi da to društvo zadržava stvarno uživanje konkurentске prednosti povezane s korištenjem tih potpora, osobito kada ono stekne imovinu društva u likvidaciji, a da pritom ne plati kao protučinidbu cijenu u skladu s tržišnim uvjetima ili kada se utvrdi da je učinak osnivanja takvog društva zaobilazanje obveze povrata navedenih potpora (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Njemačka/Komisija, t. 86.). To osobito vrijedi kad plaćanje cijene u skladu s tržišnim uvjetima nije dostatno za neutraliziranje konkurentске prednosti povezane s korištenjem nezakonitih potpora.
- 107 U takvom slučaju upisivanje potraživanja u vezi s potporama koje su proglašene nezakonite i nespojive sa zajedničkim tržištem u tablicu potraživanja nije samo po sebi dostatno za uklanjanje narušavanja tržišnog natjecanja koje je na taj način nastalo.
- 108 Prethodna razmatranja nisu pobijena prethodno navedenom presudom od 17. studenoga 2011., Komisija/Italija. Iz te presude zapravo ne proizlazi da bi, na temelju toga što bi potraživanje koje se odnosi na povrat dotičnih potpora bilo upisano u tablicu potraživanja u okviru stečajnog postupka nad primateljem tih potpora, primatelj mogao nastaviti obavljati svoju djelatnost iako povrat tih potpora nije bio u potpunosti izvršen.
- 109 U točki 69. ove presude navodi se da u ovom slučaju povrat dotičnih potpora zapravo nije izvršen. Stoga valja provjeriti je li na datum na koji Sud ispituje činjenice postojala trajna konkurentska prednost povezana s primateljem potpora.
- 110 U tom pogledu brojni podatci u spisu iznesenom Sudu pokazuju da društvo Euskomenaje i dalje uživa tu prednost. Daljnji razvoj stečajnog postupka društva CMD ukazuje na to da je imao za cilj osigurati nastavak subvencioniranih djelatnosti iako povrat dotičnih nezakonitih potpora nije bio u potpunosti izvršen.
- 111 Iz spisa konkretno proizlazi sljedeće:
- stečajni plan društva CMD koji je odobren rješenjem Juzgado de lo Mercantil n° 2 (Trgovački sud) u Bilbao od 22. lipnja 2010. u biti predviđa da će sva imovina

društva biti prodana kao cjelina njegovim vjerovnicima, prije svega njegovim prethodnim zaposlenicima, kao dio naknade za njihova potraživanja, iako potraživanje koje se odnosi na dotične nezakonite potpore u to vrijeme nije bilo među priznatim potraživanjima;

– nedugo prije nego što je plan odobren, bivši zaposlenici društva CMD osnovali su društvo Euskomenaje čije su djelatnosti u biti identične onima koje je dotad obavljalo društvo CMD;

– stečajnim planom društva CMD „očito” se želio ostvariti „cilj nastavljanja subvencioniranih djelatnosti putem novoosnovanog društva koje nije željelo preuzeti odgovornosti za dugove društva CMD”, prema dopisu od 17. veljače 2011. koji je baskijska vlada poslala predsjedniku upravnog odbora društva Euskomenaje;

– društvo Euskomenaje upotrebljava industrijsko vlasništvo društva Magefesa, uključujući njihov žig koji mu je izravno dodijeljen, tj. bez postupka javne nabave i bez ikakve naknade, što proizlazi, među ostalim, iz dopisa od 3. prosinca 2010. i 10. ožujka 2011. koje je autonomna zajednica Baskija poslala Juzgado de Primera Instancia n° 10 (Prvostupanjski sud) u Bilbao;

– protivljenje autonomne zajednice Baskije gore navedenoj dodjeli bilo je neuspješno;

– iako je, nakon žalbe koju je podnijela autonomna zajednica Baskija nakon što je predmet iznesen pred Sud, stečajni plan društva CMD poništen rješenjem suda Audiencia Provincial (Provincijski sud) u Bizkaiji od 16. siječnja 2012., stečajni upravitelj društva CMD u međuvremenu je odobrio privremeni prijenos imovine društva na društvo Euskomenaje do zatvaranja stečajnog postupka društva CMD, pri čemu je prijenos obavljen bez ikakve naknade, bez oglašavanja, bez prijenosa vlasničkih listova i na način „suprotan temeljnim načelima upravljanja stečajnim postupkom”, kao što proizlazi, među ostalim, iz dopisa koji se spominje u trećoj alineji ove točke;

– neovisno o rješenju od 12. siječnja 2011. kojim je odlučeno da društvo CMD prekida svoje djelatnosti i da se njegovi poslovni prostori zatvaraju, društvo Euskomenaje nastavilo je proizvoditi kuhinjska pomagala u prostorima društva CMD upotrebom njegovih zgrada, strojeva i industrijske imovine, što se može vidjeti iz zahtjeva koji je podnijela autonomna zajednica Baskija 3. ožujka 2011. Juzgado de lo Mercantil n° 2 (Trgovački sud) u Bilbao, posebno zahtijevajući da se prekinu djelatnosti koje su se još uvijek odvijale u prostorima društva CMD.

112 U pogledu tih dokaza iz spisa iznesenog pred Sud valja zaključiti da konkurentska prednost povezana s primitkom dotičnih nezakonitih potpora još uvijek postoji, tako da upis potraživanja koje se odnosi na povrat dotičnih potpora u tablicu potraživanja koji je uslijedio u međuvremenu nije dovoljan za ispunjenje obveze postupanja u skladu s Odlukom 91/1 i presudom Komisija/Španjolska.

113 U skladu s gore navedenim valja zaključiti da je povreda obveze za koju se Kraljevina Španjolska tereti trajala do trenutka u kojem Sud ispituje činjenice.

114 U tim okolnostima Sud zaključuje da je rješenje kojim se Kraljevini Španjolskoj izriče novčana kazna odgovarajuća financijska mjera kojom će se Kraljevini Španjolsku potaknuti da poduzme sve potrebne mjere kako bi zaustavila utvrđenu povredu i osigurala postupanje koje je u potpunosti u skladu s Odlukom 91/1 i presudom Komisija/Španjolske.

c) Iznos novčane kazne

i) Uvodna očitovanja

115 Na Sudu je da u svakom predmetu s obzirom na predmetne okolnosti ocijeni novčane kazne koje treba dosuditi (vidjeti presude od 12. srpnja 2005., Komisija/Francuska, t. 86. i od 14. ožujka 2006., Komisija/Francuska, C-177/04, Zb., str. I-2461., t. 58.).

116 U tu svrhu prijedlozi Komisije ne obvezuju Sud i predstavljaju tek korisnu referentnu točku. Isto tako, smjernice poput onih sadržanih u obavijestima Komisije ne obvezuju Sud, nego doprinose osiguranju transparentnosti, predvidljivosti i pravnoj sigurnosti u vezi s postupanjem Komisije (vidjeti presude od 10. siječnja 2008., Komisija/Portugal, C-70/06, Zb., str. I-1., t. 34. i od 7. srpnja 2009., Komisija/Grčka, t. 112.).

117 Što se tiče izricanja novčane kazne, Sud je već ranije smatrao da takvu sankciju treba odrediti ovisno o razini prinude potrebne da bi se uvjerilo državu članicu u propustu da izvrši presudu zbog povrede obveze i da promijeni svoje ponašanje kako bi se okončala povreda obveze za koju se tereti (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu od 12. srpnja 2005., Komisija/Francuska, t. 91.).

118 U primjeni svojih ovlasti ocjene stvari, na Sudu je da odmjeri novčanu kaznu tako da je, s jedne strane, prilagođena okolnostima slučaja i, s druge strane, proporcionalna utvrđenoj povredi kao i mogućnostima plaćanja odnosne države članice. (vidjeti gore navedene presude od 12. srpnja 2005., Komisija/Francuska t. 103., i od 14. ožujka 2006., Komisija/Francuska, t. 61.).

119 U okviru ocjene Suda, kriteriji koje treba uzeti u obzir kako bi se osigurala prinudna priroda kazne u cilju ujednačene i učinkovite primjene prava Unije u načelu su trajanje povrede, stupanj težine povrede i mogućnost plaćanja odnosne države članice. Za primjenu tih kriterija Sud je pozvan uzeti u obzir osobito posljedice izostanka izvršenja u odnosu na javni i privatni interes koji je u pitanju kao i žurnost kojom bi se država članica trebala uskladiti sa svojim obvezama (vidjeti prethodno navedene presude od 12. srpnja 2005., Komisija/Francuska, t. 104.; od 14. ožujka 2006., Komisija/Francuska, t. 62. i Komisija/Portugal, t. 39.).

ii) Trajanje povrede

120 Trajanje povrede mora se procijeniti s obzirom na trenutak u kojem Sud ocjenjuje činjenice, a ne na trenutak u kojem Komisija upućuje predmet Sudu (vidjeti prethodno navedene presude od 14. ožujka 2006., Komisija/Francuska, t. 71., i Komisija/Portugal, t. 45.).

- 121 U tim okolnostima, s obzirom na to da Kraljevina Španjolska nije mogla dokazati da je njezina povreda obveze da u potpunosti postupi u skladu s presudom Komisija/Španjolska zapravo prestala, valja smatrati da je ta povreda trajala više od 10 godina, što je iznimno dugo razdoblje.
- 122 Nadalje, važno je uzeti u obzir da je prošlo više od 22 godine između donošenja Odluke 91/1 i datuma na koji je Sud ispitivao činjenice.
- 123 To je trajanje podložno kritici u ovom slučaju posebno zato što je broj primatelja potpora proglašениh nezakonitima i nespojivima sa zajedničkim tržištem prema Odluci 91/1 bio toliko mali da su u toj Odluci i presudi Komisija/Španjolska navedeni poimence i da su u toj odluci određeni točni iznosi za povrat. U tim okolnostima nije smjelo biti većih poteškoća u vezi s postupanjem u skladu s presudom Komisija/Španjolska.
- 124 Prosječno trajanje stečajnog postupka na koje se Kraljevina Španjolska oslanja u objašnjavanju svojega kašnjenja s postupanjem u skladu s presudom Komisija/Španjolska ne može opravdati takvo kašnjenje, posebno ako se uzme u obzir da Kraljevina Španjolska zapravo nije poduzela nikakve korake kako bi zaustavila dotičnu povredu obveze sve do malo prije datuma na koji je Komisija uputila predmet Sudu i, u biti, čak ni nakon tog datuma, što proizlazi iz točaka 23. do 31. ove presude.
- iii) Težina povrede
- 125 U pogledu težine povrede valja podsjetiti na to da su odredbe UFEU-a o državnim potporama temeljne odredbe (gore navedena presuda od 7. srpnja 2009., Komisija/Grčka, t. 118.).
- 126 Pravila na kojima se temelje i Odluka 91/1 i presuda Komisija/Španjolska izrazi su jedne od temeljnih zadaća povjerenih Uniji na temelju članka 3. stavka 3. UFEU-a, konkretno uspostave unutarnjeg tržišta, te na temelju Protokola br. 27 o unutarnjem tržištu i tržišnom natjecanju koji prema članku 51. UFEU-a čini sastavni dio Ugovorâ i prema kojemu unutarnje tržište obuhvaća sustav kojim se osigurava nenarušavanje tržišnog natjecanja (vidjeti prethodno navedenu presudu od 17. studenoga 2011., Komisija/Italija, t. 60.).
- 127 Važnost povrede odredaba Unije u predmetu poput ovoga odražava se, posebno, u činjenici da povrat potpora proglašениh nezakonitima i nespojivima sa zajedničkim tržištem uklanja narušavanje tržišnog natjecanja izazvanog konkurentskom prednošću koju omogućuju potpore i da povratom potpora primatelj gubi prednost koju je imao u odnosu na konkurenciju na tržištu (vidjeti u tom smislu prethodno navedenu presudu od 4. travnja 1995., Komisija/Italija, t. 22, i Njemačka/Komisija, t. 75.).
- 128 U pogledu povrede obveze utvrđene u ovom slučaju, važno je utvrditi da su u skladu s presudom Komisija/Španjolska postupila tri od četiri primatelja nezakonitih potpora na koje se odnosi Odluka 91/1. Nadalje, neosporno je da potpora dodijeljena društvu Indosa ne iznosi više od oko petine ukupnog iznosa potpore na koju se odnose ta odluka i prethodno navedena presuda Komisija/Španjolska.

129 U tim je okolnostima neosporno da do sad nije osiguran povrat niti jednog dijela potpora dodijeljenih društvu Indosa.

130 Nadalje, iako je Kraljevina Španjolska nedavno poduzela nekoliko koraka kojima se odražava stvarna želja za prekidanjem dotične povrede obveze, neosporno je da su ti koraci poduzeti tek malo prije datuma na koji je Komisija uputila predmet Sudu i čak, najvećim dijelom, nakon tog datuma. Dakle, mnogo godina Kraljevina Španjolska nije ulagala potrebni napor.

iv) Sposobnost plaćanja Kraljevine Španjolske

131 U pogledu sposobnosti plaćanja Kraljevine Španjolske valja uzeti u obzir najnovije trendove inflacije i BDP-a dotične države članice na datum na koji Sud ispituje činjenice.

132 U tom smislu ne bi bio dopušten argument Kraljevine Španjolske da sposobnost plaćanja, u ovom slučaju, mora odražavati sposobnost autonomne zajednice Baskije, a ne onu same države članice. Dovoljno je podsjetiti u tom pogledu da činjenica da je država članica na svoje regije prenijela odgovornost povrata potpora koja su nezakonite i nespojive sa zajedničkim tržištem ne bi nikako mogla utjecati na primjenu članka 260. UFEU-a. Iako svaka država članica smije slobodno raspoređivati unutarnje središnje i regionalne ovlasti po vlastitu nahođenju, sama država članica i dalje ima obveze prema Uniji na temelju članka 260. UFEU-a za postupanje u skladu s obvezama koje proizlaze iz prava Unije (vidjeti u vezi s člankom 226. UEZ-a presudu od 10. lipnja 2004., Komisija/Italija, C-87/02, Zb., str. I-5975, t. 38.).

v) Periodičnost plaćanja novčane kazne

133 U pogledu periodičnosti plaćanja novčane kazne, Kraljevini Španjolskoj valja naložiti da je plaća na dnevnoj osnovi.

134 U tom se smislu ne može prihvatiti zahtjev Kraljevine Španjolske da se novčana kazna plaća tromjesečno, najprije u pogledu iznimno dugog trajanja utvrđene povrede obveze i zatim u pogledu hitne potrebe da se odmah prekine s tom povredom.

vi) Zaključak

135 U pogledu navedenoga Sud smatra da je izricanje novčane kazne u iznosu od 50 000 eura dnevno primjereno.

136 S obzirom na sve navedeno, Kraljevini Španjolskoj valja naložiti da Komisiji, na račun „Vlastita sredstva Europske unije”, plati novčanu kaznu u iznosu od 50 000 eura za svaki dan kašnjenja u provedbi mjera potrebnih kako bi postupila u skladu s prethodno navedenom presudom Komisija/Španjolska, računajući od datuma objave ove presude do datuma izvršenja navedene presude Komisija/Španjolska.

B – Paušalni iznos

1. Argumentacija stranaka

- 137 Kako bi se izračunao paušalni iznos, Komisija predlaže metodu kojom se određuje osnovni iznos od 210 eura dnevno pomnožen s (i) koeficijentom težine i faktorom „n”, vrijednostima koje su jednake onima predloženima za izračun plaćanja novčane kazne (5 i 13,66) i (ii) brojem dana u kojima je povreda obveze trajala. Paušalni iznos stoga treba biti jednak umnošku iznosa od 14 343 eura i broja dana proteklih od objave presude Komisija/Španjolska do datuma na koji država članica izvrši svoje obveze ili, ako to ne učini, do objave ove presude.
- 138 Oslanjajući se na argumentaciju jednaku onoj koja je iznesena u pogledu novčane kazne, Kraljevina Španjolska predlaže da se osnovni iznos paušalnog iznosa podijeli s četiri, što bi odrazilo činjenicu da se postupalo u skladu s presudom u pogledu triju od četiri primatelja dotičnih nezakonitih potpora i potom pomnoži s 6,24 % kako bi se uzela u obzir činjenica da taj iznos odgovara udjelu Baskije u ukupnom BDP-u Španjolske. Osnovni je iznos, dakle, 3,28 eura. Treba primijeniti isti koeficijent težine i fiksni faktor „n” kao što su oni predloženi u pogledu plaćanja novčane kazne. Paušalni iznos stoga treba biti jednak umnošku iznosa od 44,80 eura i broja dana trajanja povrede obveze.
- 139 Kraljevina Španjolska osim toga zahtijeva i da se broj dana trajanja povrede obveze, u svrhu izračuna paušalnog iznosa, umani za razdoblje od datuma na koji je podnijela prigovor nedopuštenosti u ovom predmetu do datuma odluke Suda o tom prigovoru.

2. Ocjena Suda

- 140 Uvodno treba podsjetiti da je Sud u izvršavanju diskrecijske ovlasti koja mu je dodijeljena u području o kojem je riječ ovlašten izreći, kumulativno, novčanu kaznu i paušalni iznos. (prethodno navedena presuda od 7. srpnja 2009., Komisija/Grčka, t. 143.).
- 141 Nalaganje plaćanja paušalnog iznosa mora se, u svakom pojedinom slučaju, temeljiti na svim relevantnim čimbenicima koji se odnose kako na karakteristike utvrđene povrede obveze tako i na ponašanje države članice protiv koje je pokrenut postupak na temelju članka 260. UFEU-a. U tom pogledu, taj članak dodjeljuje Sudu široku diskrecijsku ovlast kako bi mogao odlučiti hoće li izreći ili ne takvu sankciju (vidjeti u tom smislu prethodno navedenu presudu od 7. srpnja 2009., Komisija/Grčka, t. 144.).
- 142 U ovom sporu sve pravne i činjenične okolnosti koje rezultiraju utvrđenom povredom obveze ukazuju na to da učinkovito sprječavanje budućih ponavljanja sličnih povreda prava Unije zahtijeva primjenu odvratajuće mjere poput plaćanja paušalnog iznosa.
- 143 U primjeni svojih ovlasti ocjene stvari, na Sudu je da odmjeri novčanu kaznu tako da je, s jedne strane, prilagođena okolnostima slučaja i, s druge strane, proporcionalna utvrđenoj povredi i mogućnostima plaćanja odnosno države članice (prethodno navedena presuda od 7. srpnja 2009., Komisija/Grčka, t. 146.).
- 144 Bitni aspekti u ovom pogledu obuhvaćaju čimbenike poput dužine trajanja povrede obveze od objave presude kojom se to utvrđuje te težina povrede (vidjeti prethodno navedenu presudu od 17. studenoga 2011., Komisija/Italija, t. 94.).

- 145 Okolnosti koje treba uzeti u obzir jesu, posebno, one koje se navode u razmatranjima iz točaka 120. do 130. ove presude, koje se odnose na trajanje i težinu povrede. Stoga je utvrđeno da je (i) povreda obveza trajala više od 10 godina od datuma objave presude Komisija/Španjolska i više od 22 godine od datuma donošenja Odluke 91/1 i (ii) da pri postupanju u skladu s tom presudom nije trebalo doći do većih poteškoća s obzirom na to da je broj primatelja dotičnih nezakonitih potpora bio toliko mali da su oni navedeni poimence i da su u toj odluci određeni točni iznosi za povrat.
- 146 Zahtjev Kraljevine Španjolske iznesen u točki 139. ove presude ne može se prihvatiti jer ispitivanje koje provodi Sud o prigovoru nedopuštenosti koji je podnijela država članica u ovom sporu nije povezano s trajanjem povrede obveze koja joj se stavlja na teret.
- 147 Na temelju svih tih čimbenika Sud je utvrdio da će se okolnosti ovog slučaja odraziti pravično ako se paušalni iznos koji Kraljevina Španjolska mora platiti odredi na 20 milijuna eura.
- 148 Stoga valja naložiti Kraljevini Španjolskoj da Komisiji na račun „Vlastita sredstva Europske unije” uplati paušalni iznos od 20 milijuna eura.

VIII – Troškovi

- 149 U skladu s člankom 138. stavkom 1. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je Komisija podnijela zahtjev da Kraljevina Španjolska snosi troškove i da ista nije uspjela u svojem zahtjevu, valja joj naložiti snošenje troškova. U skladu s člankom 140. stavkom 1. istog Poslovnika, prema kojem države članice koje su intervenirale u postupak snose vlastite troškove, valja odlučiti da Republika Češka snosi vlastite troškove.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Time što do dana isteka roka određenog u dodatnom pismu opomene, koje je 18. ožujka 2010. Europska komisija dala na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a, nije poduzela sve potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom od 2. srpnja 2002., Komisija/Španjolska (C-499/99), koja se, među ostalim, odnosi na povrat potpora koji treba izvršiti društvo Industrias Domésticas SA u pogledu potpora za koje je prema Odluci Komisije 91/1/EEZ od 20. prosinca 1989. o potporama u Španjolskoj koje su središnja i nekoliko autonomnih vlada dodijelile društvu Magefesa, proizvođaču kuhinjskih pomagala od nehrđajućeg čelika i malih električnih uređaja, utvrđeno da su nezakonite i nespojive sa zajedničkim tržištem, Kraljevina Španjolska nije ispunila obveze koje ima na temelju članka 260. stavka 1. UFEU-a;**
- 2. Kraljevini Španjolskoj nalaže se da Europskoj komisiji na račun „Vlastita sredstva Europske unije” plati novčanu kaznu u iznosu od 50 000 eura za svaki dan kašnjenja provedbe mjera potrebnih kako bi postupila u skladu s prethodno navedenom presudom Komisija/Španjolska, računajući od**

dana objave ove presude do dana izvršenja navedene presude Komisija/Španjolska;

- 3. Kraljevini Španjolskoj nalaže se da Europskoj komisiji na račun „Vlastita sredstva Europske unije” uplati paušalni iznos od 20 milijuna eura.**
- 4. Kraljevini Španjolskoj nalaže se snošenje troškova.**
- 5. Republika Češka snosi vlastite troškove.**

[Potpisi]

* Jezik postupka: španjolski

RADNI PRIJEVOD